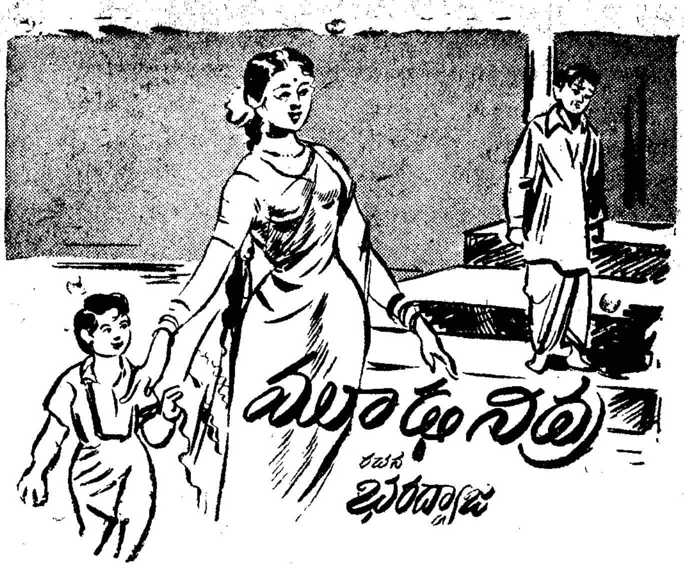

[ఉపక్రమణిక]

వాతావరణం ఉత్సాహకరంగా లేదు.

వస్తువుల మీదా, పరిసరాల మీదా బద్ధకం దోబూచులాడుతున్నది. ముడి సరుకు లొక్కొక్కటే తరిగి పోతున్నాయి; కొంగ్రొత్త రూపాలు ధరించి ఒక ప్రక్కకు జేరు కొంటున్నాయి. అప్పటికే కాలాతీతమయింది. అయినా బ్రహ్మదేవుడిది గమనించినట్లు లేదు. ఇంకా క్రొత్త క్రొత్తవి సృష్టిస్తూనే ఉన్నాడు. ఒక మూలకు జేరుస్తూనే ఉన్నాడు. ఇటువంటి పొరబాట్లు, ఇటీవల తరుచుగా చేస్తున్నాడు సృష్టికర్త. నిజానికి విస్మంతవ్యాలు కానేకావు. కానీ పెద్ద వాడన్న గౌరవం కొందీ, చూసీ చూడనట్లు పోనిస్తున్నారు. పోనిస్తున్నారన్న సంగతి బ్రహ్మకు తెలియనే తెలియదు.

బోలెడంత వేళ మించి పోయిందన్న స్పృహలేని వాడల్లే బ్రహ్మదేవుడు తలవంచుకొని ఇంకా సృష్టిని నిర్వహిస్తూనే ఉన్నాడు. జ్ఞాపకం చేయవలసిన బాధ్యత ఉన్నా, జ్ఞాపకం చేయలేక పోతున్నాడు భాండారికుడు. ఉన్నట్టుండి బ్రహ్మదేవుడు ఇలా అన్నాడు: 'ఓయీ! భాండాగారంలో, ఇంకా ఏమేమి మిగిలి ఉన్నాయి?'

ఏమేమి ఉన్నదీ సృష్టికర్తకు తెలీదు. ఆ లెక్కా డొక్కా చూస్తున్నవాడు భాండారికుడేనూ.

'అన్నీ అయిపోయాయి స్వామీ! ముఖ్యమైనవేమీ లేవు' అన్నాడు భాండారికుడు.

'ముఖ్యాముఖ్యాలతో నిమిత్తం లేదు తా భాండారికా! ఉన్నవేమిటో చెప్పు. చాలు.'

భాండారికుడు లెక్కల పుస్తకం తిరగవేసి పెదవి విరుస్తూ ఇలా అన్నాడు.

'నిరంతరం, అత్యధికంగా తమరు సృష్టి జరపడంవల్ల, ప్రధాన పదా

గ్రాలన్నీ ఖర్చయిపోయాయి. దాదాపు ఏమీ లేవనే చెప్పవచ్చు. కాకపోతే, పెద్ద మొత్తంలో 'కాంతి' కొద్దిగా 'కరుణ' మిగిలి ఉన్నాయి. దేవరవారు-కావలిస్తే-ఈ లెక్క తనిఖీ చేసుకో వచ్చు ..

'అక్కర్లేదు' అన్నాడు బ్రహ్మదేవుడు 'వాటినే ఇలా తీసుకురా!'

విసుక్కుంటూ భాండారికుడు కాంతినీ కరుణనూ తెచ్చి బ్రహ్మ ముందుంచాడు.

'ఇక నువ్వు వెళ్ళవచ్చు' సంతోషంతో భాండారికుడు వెళ్లిపొయ్యాడు.

బ్రహ్మదేవుడు తాపీగా కుర్చీలో కూచుని, ఈ రెండు పదార్థాలతోటీ ఓ మూర్తిని తయారుచేశాడు. వాతావరణం నిశ్శబ్దంగా ఉండటంవల్లా, త్వరగా చేయవలసిన అవసరం లేకపోవటంవల్లా, మరొకరుచూస్తారన్నభయం, అంతకన్నా లేకపోవటంవల్లా బ్రహ్మదేవుడు మనస్ఫూర్తిగా ఆ మూర్తిని నిర్మించాడు. తీరా తయారైన తరువాత, బ్రహ్మకే ఆశ్చర్యం వేసింది. తను ఇటువంటి మూర్తిని, అందునా స్త్రీమూర్తిని చేస్తూ లని అనుకోలేదు. ఇలా చేయగలనని కూడా తనకు తెలీదు. ఈ తెలియక పోవడానికి కారణం, బహుశః బాహ్య వాతావరణం కావచ్చు. సమూహాల వత్తిడికి తన మనస్సు లొంగిపోయి, సౌందర్య మూర్తులను తయారించడానికి వెనుకంజ వేసిఉండవచ్చు. ఏది ఏమయినా, తను చాలాకాలంగా కలలు గంటున్నదేదో ఈనాడు చేతికి దొరికినట్లు బ్రహ్మ మనస్సు ఉల్లాసంగా ఉన్నది.

బ్రహ్మదేవుడు పరిశీలనగా ఆ స్త్రీ మూర్తివైపు చూశాడు. బ్రహ్మాండాన్ని తన సౌందర్య తీవ్రతలో తపింప చేసేలాగున్నదా మూర్తి. తన గొప్పకు తానే సంతోషించాడు. భుజాలెగరేశాడు. ఆ స్త్రీ మూర్తికి ప్రాణంపోశాడు.

స్త్రీ మూర్తి మెల్లగా కళ్ళు విప్పింది. దిశాంతాలలోని తమోరాసులు భయంతో ముక్కలయినాయి. పెదవులు కదిలించింది. నెల వంక సిగ్గుపడ్డది.

ఆసక్తిగా ఆ స్త్రీ వైపే చూస్తున్నాడు బ్రహ్మ. ఛట్టున తన జీవితపు తొలి సంజ వేళలు జ్ఞాపక మొచ్చాయి. తనూ సరస్వతీ కలిసి, పాడిన పాటలు, ఆడిన ఆటలు, మందాకినీ సైకత స్థలాలలో, వెన్నెల క్రీడలు... కేవలం శిథిల స్మృతులు. కాలం గడిచింది. యౌవనం దిగజారిపోయింది. సరస్వతి శరీరం ఆనాటి పోడిమిని కోల్పోయింది. కానీ తను మాత్రం అలాకాదు. తనింకా యౌవన వంతుడే! తన మనస్సింకా— అంత వైరాగ్య దశకు రాలేదు...

హఠాత్తుగా బ్రహ్మదేవుడు పాలికేళ్ళ కుర్రవాడైనాడు. కనీసం అయినట్టు అనుభూతి పొందాడు. వెనుకటి జవసత్వాలు తిరిగి వచ్చినట్లు భావించాడు. ఆ మహా సౌందర్య రాశిని సమీపించి, తన అభీష్టాన్ని ఎరుకపరిచాడు.

కానీ,

ఆ స్త్రీ అంగీకరించలేదు. బ్రహ్మదేవుడి నాలుగు తలకాయలు, ఆవిడకు వికారంగా కనిపించాయి. అతని వార్ధక్యం ఆవిడకు ఎబ్బెట్టు కలిగించింది.

బ్రతిమిలాడాడు. భంగపడ్డాడు. మహోన్నతమైన ఆశలు చూపించాడు.

ఈ చతుర్దశ భువనాలకూ నిన్ను అధికారి ణిని చేస్తానన్నాడు బ్రహ్మ.

అతని క్షుద్రత్వం మరింత నగ్నంగా ఆమెకు గోచరించింది. నిర్లక్ష్యంగా ఓ నవ్వునవ్వి, బయలు దేరింది.

బ్రహ్మదేవుని అనురాగం అంతరించింది. ఆ స్థానం ఆగ్రహం ఆక్రమించింది. తనలాంటి గొప్పవాడు కోరితే, ఇదితిరస్కరిస్తుందా? ఎంత అహంకారం అనుకొన్నాడు. ఈ అహంకారాన్ని అణచాలను కొన్నాడు.

'ఓ ఆడదానా! నిన్ను శపిస్తున్నాను.'

'మంచిది' అన్నదా స్త్రీ, వెనక్కు తిరక్కుండానే.

'నీ సౌందర్యానికి, యౌవనానికి విలువలేకుండా పోవుగాక.' అని శపించాడు బ్రహ్మదేవుడు 'శ్యామిలకా!'

'ప్రభూ!' అన్నాడు శ్యామిలకుడు.

'ఈ స్త్రీ దేవలోకంలో ఉండదగదు.'

'చిత్తం'

శ్యామిలకుడు, ఆ స్త్రీని బ్రహ్మలోకంనుండి తత్క్షణమే, భూలోకం వైపు గెంటివేశాడు.

ప్రచండమైన కాంతులను విరజిమ్ముతూ, శరవేగంతో, ఒక దీధితీ శకలం, భూలోకం వేపు దూసుకుపోసాగింది.

బ్రహ్మదేవుడు, ఆ కాంతి ఖండం వేపు తదేకంగా చూశాడు. అది క్రమక్రమంగా, అతని దృక్పథంనుండి అంతర్హితం కాసాగింది.

'జయా!' అని కేక వేశాడు బ్రహ్మ.

ఆ కేక నలుదిక్కులకు ప్రసరించి, దిశాభిత్తికలను తాకి, ముక్కలయి, చిద్రుపలైంది. ఆ శిధిలాలను చూస్తుంటే అతని గుండె, లవిసిపోయాయి. ఒక్క అడుగైనా కదలలేక, అక్కడే కూలబడ్డాడు పాపం!

★

[పూర్వ కథ]

శివరామయ్య భార్య ప్రసవించింది. అత ననుకొన్నట్టు మగ నలుసు కలగ లేదు. ఆడముండే పుట్టింది. మగవాడయి నట్లయితే శివరామయ్య ఆనందానికి, అవధులుండేవిగావు...ఏది ఏమయితేనేం గాక, అనుకొన్నది అనుకొన్నట్లు జరగలేదు. అందుకే అతని కేకోశానా సంతోషంలేదు. లేదు సరిగదా విచారంగూడా ఉన్నది.

చూడవచ్చిన అమ్మలక్కలు శివరామయ్య అదృష్టాన్ని ఆకాశానికెత్తారు. పిల్ల బంగారపు బొమ్మట. చూడటానికి రెండు కళ్ళూ చాలవట. ఒక ముసలమ్మ ఈ మాటే శివరామయ్యతో అన్నది గూడాను. పై పై మెరుపులకుగాను శివరామయ్య 'ఆఁ ఏదోలెండి' అన్నాడు, లేని నవ్వును తెచ్చిపెట్టుకొని.

బారసాల జరిగింది. పిల్లకు జయమ్మ అని నామకరణం చేశారు.

[ఉత్తర కథ]

ఇది జరిగి ఇప్పటికి పదహారేళ్ళయింది. అప్పటికీ ఇప్పటికీ శివరామయ్య పరంగా, చెప్పుకోదగిన పరిణామాలు చాలా జరిగాయి. అతని భార్య వరసాగ్గా ముగ్గురు ఆడపిల్లల్నీ, ఇద్దరు మగ నలుసుల్నీ ప్రస

యితే, జయకూ తనకూ ఎప్పుడు పరిచయం కలిగిందో, ఎలా కలిగిందో చెప్పగలిగి ఉండేవాడు. ఒకవేళ ఎలాకలిగిందో ఇతరులతో చెప్పడానికి సుందరానికి కొన్ని అభ్యంతరాలుండొచ్చు. అలా చెప్పడంవల్ల ఏవో ఇబ్బందులున్నాయి గనుక చెప్పలేదని సరిపెట్టుకోవచ్చు. అయితే తనకు తను చెప్పుకోవడానికి ఏ అభ్యంతరాలూ, ఇబ్బందులూ ఉండనవసరంలేదు. అయినా సుందరం చెప్పుకోలేకపోయినాడంటే, అది ఏవిధంగానూ సమర్థనీయంకాదు. కొన్నిసార్లు సరదాగానూ, ఇంకొన్నిసార్లు పట్టుదలతోనూ, సుందరం ఆలోచించాడు. అదేమి గ్రహచారమోగానీ, సుందరం తనకు తనైనా చెప్పుకోలేక పోయాడు.

ఇదొక ముఖ్య సమస్యగా సుందరం ఎప్పుడూ భావించలేదు. నిజాని కటువంటిది కానుగూడా కాదు. అంతగా అవసరమొస్తే జయను అడగొచ్చు. ఆవిడ ఎటుగూడీ చెబుతుంది. ఇప్పుడున్న ఉధృతదశలో, జయ ఇదే గాదు: ఏ పనైనా చేస్తుంది. ఏ సాహసానికైనా సిద్ధపడుతుంది. ఎందుకంటే జయ మనస్ఫూర్తిగా సుందరాన్ని ప్రేమించింది. ఇలా ప్రేమించడానికి గల కారణాలు ఆమెవద్ద సిద్ధంగాఉన్నాయి. ఒకటేమిటంటే సుందరం మాంచి తెలివిగలవాడు. టెక్కులేదు. గీర్వాణంలేదు. మీదు మిక్కిలి ఆడవాళ్ళంటే గౌరవభావమున్నది. స్త్రీలను ఉద్ధరించాలనీ, ఏవో హక్కులివ్వాలనీ, పురుషుల్తో సమానఫాయిదాలో వారూ ఉండేందుకు అవకాశ మివ్వాలనీ, ఆస్థిపాస్తుల్లోగావును-మగవారితోబాటు భాగస్వామ్యం ఉండాలనీ, కాలేజీ సమావేశాల్లో అనడం తనకు తెలుసు. ఈ విషయాలమీద అతను పత్రికల్లో వ్రాసిన వ్యాసాలుగూడా చదివింది. అవి చదువుతుంటే సుందరం మానవమాత్రుడుగా జయకు కనిపించలేదు. దిక్కుమాలింది-ఆవిడకు నమ్మకంలేదుగానీ, ఉంటే సుందరాన్ని దేవతుల్యుడనే అనేది. అన్నింటికంటే ఆమె నాకర్షించిన సుగుణం ఇదేనూ. వేలాది సంవత్సరాల నుండీ, దారుణంగా, అమానుషంగా అణచివేయబడిన వర్గానికి ప్రతినిధి జయ. దిక్కుతోచక, అల్లాడిపోతున్న తరుణంలో, కొత్త గొంతుకతో అభయ ప్రదానం చేశాడు సుందరం. కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా, ఆమె మనస్సును సుందరానికి అర్పితం చేసింది. ఇందులో జయను తప్పుపట్టడానికి అవకాశం లేదు. దాహంతో గిలగిల్లాడుతూ దిక్కుతోచక అల్లాడిపోతున్నప్పుడు, 'అదుగో! అక్కడ విశ్రాంతిశాల ఉంది. రండి. విశ్రమించం'డంటూ ఆహ్వానించిన వ్యక్తికి కృతజ్ఞత చెప్పకపోతే నువ్వేం మనిషివి?

అయితే ఈ కృతజ్ఞతను స్వీకరించేందుకు సుందరానికెన్నో అభ్యంతరాలున్నాయి. నిజమే! జయ లక్షణంగా ఉంటుంది. ఆవిడ కేలోపమూ లేదు. భగవంతుడింత అందమిచ్చాడు. ఇన్ని తెలివితేటలిచ్చాడు. వారి వంశంగూడా, ఎక్కడా మచ్చలేనిది. అదీగాక ఆవిడ తనను ప్రేమిస్తున్నది. ఇంతకంటే-నిజంగా తను కోరవలసిందిగూడా ఉండదు. ఇటువంటిది లభించాలన్నా, పూర్వజన్మ సుకృతం ఉండాలి. అయినా తను జయను ప్రేమించలేదు. ప్రేమించినా పెళ్లిచేసు

కోలేదు. ఏవో బులబుచ్చకం కబుర్లు చెప్పి, ఆవిణ్ణి అన్యాయం చెయ్యడానికి తన మనస్సు అంగీకరించదు. చాలామంది వేధవలను కొంటున్నట్లు తమ మధ్య మరొక సంబంధం ఏదీ లేదు. ఆ 'మరొక సంబంధం, కలిగించుకోవడం కష్టమనీ కాదు, ఆ అవకాశాలు లేకా కాదు. తనకే ఇష్టం లేదు. ఈ ఏణ్ణర్థం పరిచయంలో, తను ఏ నిమషాన ఓ అడుగు ముందుకేసినా, జయ తన కౌగిలిలోకి వస్తుంది. అలా రావడానికి ఆమెగూడా సిద్ధంగా ఉన్నట్టు తనకు తెలుసు. అయినా తను 'ముందడుగు' వెయ్యనూ లేదు, జయను కౌగలించుకోనూ లేదు. కావాలనే తనా పనికి దూరంగా ఉన్నాడు. అంతేగానీ, చలపతి రావన్నట్లు, పిరికితనంతో కానే కాదు.

అంత మాత్రాన జయపట్ల తనకు సుహృద్భావం లేదనుకోవడం, ఏమంత వివేక మనిపించుకొంటుందీ? నిజమే! ఆవిణ్ణి తను 'భార్య'గా చేసుకోదలిచినట్లయితే, కాలుజారినా తప్పులేదు. తనకా ఉద్దేశ్యం ఎంత మాత్రం లేదే! ఉన్నదని జయ అనుకొంటున్నది. పిచ్చి పిల్ల! ఈ భ్రమతో ఆవిడ గాలిమేడలు కట్టిందన్నా ఆశ్చర్యం లేదు. ఎప్పుడో ఒకప్పుడా మేడలు విధిగా కూలిపోతాయి. ఆ శిధిలాల వైపు దిగ్భ్రమతో చూసే జయను ఊహించుకొంటుంటే మనస్సు వికావికలయి పోతున్నది. ఆ క్షణాన జయ ఆత్మహత్యకు పాల్పడ్డా పాల్పడవచ్చు. అయినా అది తన తప్పుకాదు. తను సాధ్యమైనంత వరకూ దూరం జరగాలనే ప్రయత్నిస్తున్నాడు. ఆ ప్రయత్నాలను ఆవిడే స్వయంగా పడగొడుతున్నది. తను దూరమైన కొందికీ, రెట్టింపు శక్తితో తన సమీపానికి కొస్తున్నది. కనీసం రావాలని యత్నిస్తున్నది. ఆవిడ చేస్తున్న ఈ కర్మకాండకు తనా బాధ్యుడు?

ఈ విషయమై, గట్టిగా చెబుదామని తను రెండుమూడుసార్లు ప్రయత్నం చేశాడు. పనిగట్టిన దానిలా, జయ తనకా అవకాశ మివ్వలేదు. ఆవిడ ధోరణి చూస్తుంటే, తను ఏదో ఓ క్షణాన జారిపోక తప్పదనీ, అలా జారిపోకుండా తను జాగ్రత్తగా వ్యవహరించాలనీ అనుకొంటున్నట్లుంటుంది. నిజంగా అటువంటి అభిప్రాయం జయకు లేకపోవచ్చు. కానీ తన అంతరాత్మ సుందరానికిదే చెబుతున్నది.

ఎంత పిచ్చిది గాకపోతే, తన సమాధానమేమిటో తెలుసుకోకుండానే, తన పెళ్ళి—దాదాపు జరిగిపోయినట్లు—అందరితోనూ కాకపోవచ్చు-ప్రాణ స్నేహితురాండ్రకే - ఇప్పటికే వాడవాడలా ప్రసారం చేసివేసింది. రేపు తను కాదని రెఫ్యూజ్ చేసినప్పుడు, జయ గతేం కావాలో అదే అవుతుంది.

కనీసం ఈ విషయమైనా ఆవిడెందులకు ఆలోచించదా అని? తన మీద అటువంటి మూఢనమ్మకం ఎందుకు కలిగించుకోవాలి? ఏమో! లోపం తనదే కావచ్చు, అనుమానించ దగిందేమీ తనలో జయకు కనిపించక పోవచ్చు. ఇదే నిజమయితే ఇందునా తన దోషం లేదు. జయ ఒక రకమైన అ[illegible]రాలు కావాలి. కాకపోతే తనలో, అటువంటి 'వాసన' గోచరించకుండా ఉండదు. ఇప్పటికే చాలా ముదిరిపోయింది. తను ఎప్పుడో

జాగ్రత్త పడవలసింది./ అది జయ చేస్తుందని ఇంతకాలం సుందరం ఆశించాడు. అదీ కాదా ప్రయత్నంలో లేనట్టు రూఢిగా తేలింది. కనీసం తనన్నా మేలుకోవాలి.

★

సుందరం చెప్పినమాటలన్నీ విన్న తరువాత జయ మూర్ఛపోయినంత పని చేసింది. ముందు కళ్ళవెంట ;నీరు పెట్టుకొంది. తరువాత, ఆపనిచేసే ఓపికగూడా లేక మానేసింది.

'ఈ మాట ఎప్పుడో చెప్పిఉండవలసింది సుందరం! ఇంతకాలం ఊరుకొని, ఇప్పుడు నన్నిలా అన్యాయం చెయ్యడం భావ్యంగాదు' అన్నది జయ.

సుందరానికి నిజంగా నవ్వొచ్చింది. నవ్వితే జయ మరీ ఏడిచిపోతుందని మానివేశాడు.

'అది కాదమ్మా' అన్నాడు సుందరం. 'ఉద్రేకంలో ఉండి నువ్వు ఆలోచించడం మానేస్తున్నావు, ఇంతకాలం ఉండి, ఇప్పుడిలా మారడం-నిజం చెబుతున్నాను జయా! నా తప్పుకాదు. పరిచయంగా—'

'మనిద్దరి మధ్యా ఉన్నది పరిచయమేనా?' అన్నది జయ, మధ్యలో అందుకొని.

'కాదు' అన్నాడు సుందరం. 'ప్రగాఢ స్నేహమే ననుకొందాం. అంత మాత్రాన పెళ్ళాడెయ్యాలని ఎక్కడా లేదు. మనం ఇంకెంత కాలమైనా ఇలాగే ఉండవచ్చు. నా కభ్యంతరం లేదు'

'అంటే?'

'ఏదో నాతో వాగించాలని కాకపోతే, ఇందులో నీ కర్థం కాని దేమున్నదమ్మా? అప్పటికీ ఇప్పటికీ, మనది స్నేహమే ననుకొంటున్నాను నేను. నువ్వూ అలాగే అనుకోవాలని నా అభిమతం. కానీ కథ అలా జరగడం లేదు. దానికి నువ్వు 'ప్రేమ' అని కొత్త పేరు పెట్టావు. ఏదో పెళ్ళి, గిళ్ళి అంటున్నావు...అఁహా. నన్ను చెప్పనివ్వు. అవే నాకు గిట్టవు. అదీగాక—' అని ఆగిపోయాడు సుందరం.

కొన్ని నిమిషాలపాటు జయ మాట్లాడలేదు. సర్వస్వం ఊడ్చుకుపోయిన దానిలా దిగాలుపడి కూచుంది.

'నేను ఎంతో ఆశించాను. ఎన్నో కలలు కన్నాను...' గొణిగింది జయ.

'నామట్టుకు నాకూ ఎన్నో ఆశలున్నాయి. అవన్నీ ఎక్కడ తీరుతాయి జయా! అనుకొన్నవి అనుకొన్నట్లు జరిగితే, నా చిన్నప్పుడు ఈ లోకానికే రాజును కావాలని ఉబలాట పడ్డాను. ఏమయిందంటావ్? ఏమీ కాలేదు.'

'అదీ ఇదీ ఒకటి కాదు సుందరం!' అన్నది జయ. 'అది విధి చేతిలో ఉన్నది. ఇది మనచేతిలో ఉన్నది. కాదా?'

'అబ్బే!' అని చప్పరించేశాడు సుందరం 'మన కసాధ్యమయినవి విధి చేతిలోనూ, సాధ్యమైనవి మన చేతిలోనూ, ఉన్నయ్యనుకోవడమంటే, ఆ విధిగాడి వునికి మనకే సందేహాస్పదమని చెప్పుకోవలసి ఉంటుంది. అయినా నువ్వంటున్నట్లు - ఇది నాచేతిలోగూడా లేదు.'

'మీవాళ్లు - ఒప్పుకోరంటావు. అంతేనా సుందరం?'

'ఏంతమాత్రం కాదు.' అన్నాడు సుందరం. 'నువ్వేదో చవకబారు కథలు చదివి ఇలా మాట్లాడుతున్నావన్న అనుమానం నాకు వేస్తోంది. నాయికీ, నాయకుల మధ్య, నిజంగా, తీవ్రమైన ప్రణయమే ఉంటే, అమ్మానాన్నలు అడ్డొచ్చినా, అడ్డిపోయేదేమీ ఉండదని ఆ కథకులకు తెలీదు. అంచేత, వాళ్లిద్దరిదీ, పవిత్రము, నిర్మలము, అయిన ప్రేమయినట్టూ, పైవాళ్ళొచ్చి నాశనం చేసినట్టూ వ్రాస్తారు. ఎంత అవివేకం! కథకుడాశిస్తున్న ప్రేమయే ఉంటే, వాళ్లు, అడ్డుకొన్న వాటిని విధిగా దాటుతారు. అదిలేదు...ఇన్నిటికీ నేను చెబుతున్నదేమిటే? ఆఁ, అదీ, సంగతి జయా! ఇందులో మావాళ్ళ ప్రసక్తేమీ లేదు. ఉండదు. నేనెవర్ని చేసుకొన్నా వాళ్ళ కభ్యంతరం నాస్తి.'

'అమ్మయ్య!' అని నిట్టూర్చింది జయ. 'మరింకేం?'

'వస్తున్నాను' అంటూ ప్రారంభించాడు సుందరం. 'ఉన్న అభ్యంతరమల్లా నాదే! ఒకటేమిటంటే, నాకు ప్రేమలో నమ్మకం లేదు. ఐనా అదంత ముఖ్య విషయం కాదు...వస్తున్నానుండు...నువ్వంటే నాకు చాలా యిష్టం! అందుకు కారణాలు చాలా ఉన్నాయి. నీ చక్కదనం నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేసింది. కొంత కాలంగా, సన్నిహితంగా, ఉండటం మూలాన్ని, నీ తత్వాన్ని బాగా అర్థం చేసుకోగలిగాను. చదువు కొన్న దానివి కూడాను.'

'మరి—అందుకేనా...?'

'ఇశ్శో!' అని సైగచేసి జయ మాటను నొక్కేశాడు సుందరం. 'ఇన్ని యోగ్యతలున్న స్త్రీ అందునా ప్రేమిస్తున్న స్త్రీ; భార్యగా రావడం కన్నా పురుషుడు కోరవలసింది లేనిమాటా నిజమే! అయితే—' అని ఆపేశాడు సుందరం.

జయ ఆత్రుతగా అతనివేపు చూసింది.

'వీటన్నింటినీ మించింది డబ్బు! అయ్యో ఎందుకలా ఆశ్చర్య పోతావు జయా!' అన్నాడు సుందరం. 'ఇవన్నీ ఉన్నా, డబ్బులేని వాడు ఎందుకూ కొరగాడు. చక్కదనము, చదువు, సుగుణాలు, డబ్బు చేసుకోవు. సౌందర్య సంపత్తి, విద్యా సంపత్తి ఉన్నవాడు, సుఖంగా బ్రతకలేడు. మహాకురూపి, బండరాముడు, అయినా—డబ్బున్నవాడు సుఖపడుతాడు. పడుతున్నాడు.'

'డబ్బు శాశ్వతమా సుందరం?' అన్నది జయ.

'మరి ఏది శాశ్వతమంటావో చెప్పు చూదాం'

'డబ్బును దొంగలెత్తుకు పోవచ్చు. కాక...'

'అలిస్టంతా చదవకు. ఆ లెఖ్ఖకొస్తే, నీ అందం, చదువు శాశ్వతమా ఏమిటి? స్ఫోటకం పోస్తే, పిచ్చెక్కితే ఇవెందుకూ పనికిరావే?'

జయ మాట్లాడలేదు.

'నువన్నట్టు-మనం పెళ్ళి చేసుకోవటమే జరిగితే-జరగదనుకో; సుఖంగా బ్రతకాలనేగదా! ఆ సుఖం డబ్బుమీదే ఆధారపడ్డది. కాదనకు. నువ్వూ, నేనూ ఇంత వరకూ సుఖపడి ఎరగం. ఇక ముందు భార్యాభర్తలమై, ఏదో పొడిచేయగల మనుకోవడం భ్రమ.'

ఈసారీ జయ మాట్లాడలేదు.

'మావాళ్లు - అంటే మేము - చాలా పేదవాళ్ళం జయా! ఎంతో ప్రయాస

మీద ఈ చదువు చదువుతున్నాను. ఈ నాటివరకూ నీకు తెలీదు; కొన్ని రోజులు నేను భోజనం మానేసి కాలేజీ కొస్తున్నాను. నాకు బోలెడంత బలగముంది. మా నాన్న ముదిమగ్గయినాడు. నేనే ఉద్యోగంచేసి వారిని పోషించాలి. కేవలం ఉద్యోగం కోసరమనే నేను చదువుతున్నాను. నా ఇద్దరు తమ్ముళ్ళు, చెల్లెలు ఇంకా చిన్నపిల్లలు. వీరందరి భవిష్యత్తూ నామీదనే ఆధారపడి ఉన్నది. కాగా- ఇదంతా మరిచిపోయి నిన్ను పెళ్ళాడి కులుకుతూ ఇక్కడ కూచోనా? కూచోడానికయినా నా కభ్యంతరంలేదు. మీ నాన్న ఎన్నివేలు కట్నమివ్వగలడో నువ్వు చెబుతావా? చెప్పలేవు. నా కా సంగతి తెలుసు. నా ఆర్థిక అవసరాలు తీర్చే 'మామగారు' నాకు కావాలి. నా భార్య ఎటువంటిదైనా, నే నావిడతో సుఖపడతాను. ఆవిణ్ణీ సుఖపెట్టటానికి ప్రయత్నిస్తాను...'

జయ చాలాసేపు మాట్లాడలేదు. చివరికి మెల్లగా తలెత్తి అన్నది:

'ఇంకోరికోసం మీరు మీ సుఖాన్ని వదులుకొంటారా?'

'ఆ' అన్నాడు సుందరం. 'ఎందుకంటే, వాళ్ళ సుఖంలోనే నాకూ సుఖమున్నది కనుక; అదీగాక - కన్నతల్లినీ, పెంచిన తండ్రినీ, తోబుట్టువులనూ, దయగా చూడలేనివాడు, ఓ స్త్రీని - ఆవిడ భూలోక సుందరే అవుగాక - కలకాలం ఆదరిస్తాడనుకోవడం వెర్రితనం. ఇంతమంది రక్తబంధువుల్ని, ఒక్క ఆడదానికోసం వదులుకొన్నవాడు, ఇంకా దేనికోసమో, ఈ ఆడదాన్నీ వదలవచ్చు. అటువంటి త్యాగాన్ని నేనెంతమాత్రం అభినందించలేను. ఏమో? లోకంలో మహా రసికులు, మహానుభావులూ ఉండవచ్చు. ప్రేమించిన వ్యక్తి కోసం, సర్వస్వాన్నీ, గడ్డిపోచ సమంగా త్యజించనూ వచ్చు. వారెటుగూడీ పుణ్యజీవులే! వారికి నా వందనాలు. కానీ, నా కటువంటివి గిట్టవు. నా అభిరుచి చౌకబారుదే కావచ్చు, జయా! మరి నాకున్న దటువంటిదే!'

జయ నిర్విణ్ణురాలయింది. కొన్ని నిమిషాలపాటు, భూతాన్ని చూసినట్టు సుందరాన్ని చూసింది. ఈ మాటలన్నీ సుందరమే అన్నాడని ఆమెకు అనిపించలేదు. సుందరానికి బదులు, తన శత్రువు లెవరో అని ఉండాలి. లేదా, సుందరాన్ని ఏ గ్రహమో ఆవేశించి ఉండాలి. కాకపోతే తన సుందరం నోటినుండి ఇటువంటి మాటలా?

కాలం గడిచి పోతోంది. ఎవ్వరూ మాట్లాడటం లేదు. ఆకాశంమీద అందంగా, సాయంత్రం సాగిల పడ్డది. మబ్బులు బంగారు కాంతితో బరువెక్కి అందంగా విచ్చుకొంటున్నాయి. నీడలు రొప్పుకొంటూ, అస్తమయ వార్తను తెలిపేందుకు, తూర్పుకు పరుగులెత్తుతున్నాయి.

ఆ సాంధ్య కాంతిలో జయ సౌందర్యం వెల్లి విరిసి పోతున్నది. ముంగురులు నుదురుతో దోబూచులాడుతున్నాయి. నయనాలు అశ్రుతప్తాలయినాయి. పెదవులదురుతున్నాయి.

సుందరం దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాడు.

'లేదు జయా!' అన్నాడు సుందరం 'నీ వంటి అందగత్తెను భార్యగా చేసుకొనే అదృష్టం నాకు లేదు. ఉంటే

సాకీ దరిద్రం ఉండేదిగాదు. కనీసం మీా నాన్నన్నా, ఇంత కలవాడయి ఉండే వాడు...నువ్వేమిటో అనుకొంటున్నావు గానీ, నేనెంత బాధపడుతున్నానో చెబితే నువ్వు నమ్మవు. అదంతా, తప్పు కొందుకు, నే వేస్తున్న ఎత్తులేనన్న అభి ప్రాయం, నీకు విధిగా కలుగుతుంది. అందుకే మానేశాను. నీ పరిస్థితిలో నేనే ఉంటే, తప్పకుండా అలానే అనుకొం టాను. అయినప్పుడు నిన్నెలా తప్పు పట్ట గలనూ ?'

జయ, రెండుచేతుల్లో ముఖం దాచు కొంది.

'క్షమించు జయా! నేను చాలా అస మర్థుణ్ని. ఎన్నో రాత్రులు, ఈ విషయమై నేను తీవ్రంగా ఆలోచించాను. నాతో నేనే, వాదోపవాదాలు చేసుకొన్నాను. ప్రేమకంటే, అన్నం ముఖ్యం! నాది కేవలం జాంతవికమే కావచ్చు. ఐనా నేను దాన్ని కాదనలేక పోతున్నాను. ముందు నేను బ్రతకాలి. నావాళ్ళు బ్రత కాలి. మన వివాహంవల్ల ఈ రెండు సమస్యలూ పరిష్కారం కావు. సరిగదా చాలా తీవ్రరూపం దాల్చవచ్చు. దరిద్ర మంటే ఏమిటో నీకు తెలీదు. నాలుగేసి రోజులు పచ్చి మంచినీళ్ళతో ఉండటం నువ్వెరగవు. పదిరూపాయల మందుతో, నీ తమ్ముడు బ్రతికే అవకాశమున్నా, అది లేనికారణంతో, నీ తమ్ముడు నీ ఎదటనే, భయంకరంగా తన్నుకొంటూ ప్రాణాలు వదలటం నువ్వుచూసిఉండవు. అవన్నీ నే ననుభవించాను. అందుకేనాకు నీకంటే, డబ్బు ముఖ్యమంటున్నాను. ఇటువంటి యాతనలేమీ లేనివారు, ప్రేమనుగురించి గంటలాది వర్ణించవచ్చు. ఇంకేమయినా చేయవచ్చు. నేనలా చేయ లేను జయా! ముమ్మాటికీ చేయలేను...'

చివరి మాట అంటున్నప్పుడు అతని గొంతు పూడిపోయినట్లయింది. అప్ర యత్నంగా గోడకు జారగిలబడి, జయ చూడకుండా కళ్ళొత్తుకొన్నాడు.

2

పూర్వ జన్మలో చేసిన పాప పుణ్యా లనుబట్టే, ఈ జన్మలో కష్టసుఖాలుంటా యన్నమాట నిజమే అయితే, వసంత- పూర్వజన్మలో మణుగుల కొద్దీ పుణ్యం చేసి ఉండాలి. కాక పోతే ఆవిడ పురు షోత్తంగారికి కూతురయి పుట్టటానికి వీల్లేదు. ఈ మాట వసంత స్నేహితులు గూడా అనేకసార్లు అన్నారు. కేవలం డబ్బు మాత్రమే ఉన్నట్లయితే, పురుషో త్తంగారి పేరు ఎక్కువమందికి తెలిసి ఉండేదికాదు. దాదాపు పది పదిహేను సంవత్సరాల క్రిందట ఆయన పేరు ఆంధ్ర దేశమంతా మోగి పోయింది. అప్పట్లో ఆయనగారి నాటక సమాజమంటే జనం పడి చచ్చేవారు. బ్రహ్మాండమైన నటీ నటులతో, బ్రహ్మాండమైన సెట్టింగులతో బ్రహ్మాండమైన ఆర్కెస్ట్రాతో, ఆయన గారు ఆడించిన నాటకాలు, బ్రహ్మాం డంగానే ఉన్నాయి. చేస్తున్న ప్లీడరీ వదులుకొని, ఇటువంటి జులాయిపనులు చేస్తున్నందుకు అప్పట్లో కోప్పడిన బంధు వులుగూడా, అతని నాటకాలు చూచి, దిమ్మతిరిగి పోయారు. సినిమాలువచ్చాయి. వాటి పోటీకి పురుషోత్తంగారు తట్టుకో లేక కంపెనీ ఎత్తేశారు. నిశ్శేషంగా ప్లీడరీ ప్రారంభించాడు. రెండు చేతులా ఆర్జిస్తున్నాడు. ఇప్పటికీ, నాటకాలన్నా నటులన్నా పడిచస్తాడు. ఎంత తుక్కు

మాటకానికైనాసరే, ఆయనగారు హాజరు కావలసిందేనూ! అటువంటి వాడి కడుపున పుట్టటమంటే మాటలా మరి?

ఇటువంటివాడికి కూతురై పుట్టినందుకు, అనేకసార్లు, తనను తనే అభినందించుకొంది వసంత. కాకపోతే-మరొక తండ్రి అయినట్లయితే, ఈ పనికి ఒప్పుకొంటాడా? కాకపోగా, ఇంకా 'కట్టడి' అధికంచేసి ఉండేవాడు. తన తండ్రి అలా కాదే! వెర్రిబాగుల్ది; నాన్న సంగతి సరిగ్గా తెలీక, భయపడుతూ, భయపడుతూ, తనామాట అన్నది. అప్పుడు నాన్న నవ్విన నవ్వు జ్ఞప్తికొస్తుంటే, ఇప్పటికీ ఎంతో 'ఇది' గా ఉంటుంది తనకు. నిజమే! నాన్నను తను సరిగ్గా అర్థంచేసుకోలేదు. చేసుకొన్నట్లయితే, అలా భయపడేదా? నాన్నగూడా తన అభిప్రాయిం గ్రహించిన వాడులా, ఓ నవ్వు నవ్వి, 'అలాగే నమ్మా! నీమాట కాదంటానా?' అన్నాడు. నిజంగా నాన్న ఎంతో మంచివాడు! ఎంతో మాంఛి వాడు!!

ఇప్పటికే ఆరువందల తొంభై ఆరు సార్లు వసంత నాన్నను అభినందించింది. పనిలో పనిగా-తననూ అభినందించుకొంది. ఇందుక్కారణాలు వసంత దగ్గర సిద్ధంగా ఉన్నాయి. ఒకటేమిటంటే, సుందరం, అప్పటికే జయతో 'లావాదేవీలు' జరుపుతున్నట్టు తనకు తెలుసు. వాళ్ళిద్దరూ, కొద్దిరోజుల్లో పెళ్ళాడబోతున్న వార్తలుగూడా ఆ మధ్య వచ్చాయి. అందరితోబాటు తనూ నిజమే ననుకొన్నది. కానీ ఉన్నట్టుండి, తప్పాన ఆ వార్తలు పేలిపోయాయి. 'ఎందుకో'-అని చాలామంది చాలా రకాల కూపీలు తీశారు. వెధవలకు, కారణం తనే నన్న సంగతి స్ఫురించిందిగాదు. అవును. నిజంగా తనే కారణం!

సుందరం ఓ కథ రాశాడు. అదో పత్రికలో అచ్చయింది. వసంత చదివింది. నిజంగా అదేమంత మంచి కథ కాదు. కాదని వసంత అభిప్రాయం. కథలో ఒక అబ్బాయీ, అమ్మాయీ ఉంటారు. ఆ అమ్మాయి అబ్బాయిని గాఢంగా ప్రేమిస్తుంది. ఆ ప్రేమలో, దోషంలేదు. స్వార్థంలేదు. ఏదో ఓ అవసరం కోసమూ కాదు. ఆ అబ్బాయి రవంత కళోపాసకుడు. స్త్రీల ఉద్ధరింపును గురించి, కొంత బరికాడు. ఈ కారణం వల్లనే, అమ్మాయి, అబ్బాయిని ప్రేమించిందనటానికి రుజు వెక్కడా కథలోలేదు. అబ్బాయిగూడా అదే పద్ధతిలో ఉన్నట్టయితే చిక్కు ఉండేదిగాదు. కానీ కాదు. అతను ఆ అమ్మాయిని ప్రేమిస్తున్నాట్ట. ఆమెగారంటే, ఎంతో ఇష్టమట. కానీ, డబ్బు చిక్కులేవో ఉన్నాయిట. అంచేత 'నిన్ను పెళ్ళాడను పో' అన్నాట్ట అబ్బాయి. అమ్మాయి ఏడుస్తూ వెళ్ళిందట. ఇదీ కథ. ఇటువంటి 'చచ్చు కథ' ను వసంత అది వరకు చదవలేదు. చదివినా బాగున్నదని అనలేదు. కనీసం అనుకోలేదు. న్యాయానికి ఈ కథగూడా వసంతకు నచ్చలేదు. అలా అని ఎక్కడా వసంత అనలేదు. అనలేదు సరిగదా, బ్రహ్మాండంగా ఉన్నదని అడిగిన వారికీ, అడగని వారికీ చెప్పింది. ఇందుగ్గూడా వసంత దగ్గర కారణం సిద్ధంగానే ఉన్నది. ఏమిటంటే-ఇక్కడ కథ ముఖ్యం కానేకాదు. కథకుడే ముఖ్యం!

తనేదైతే అనుకొన్నదో, అతు రాలా

అదే జరిగినందుకు వసంత చాలా సంతోషించింది. ఆ కథను ఆకాశాని కెత్తేయ్యడంతో, సుందరం మైమరిచి పోయినట్టు ఆవిడ గ్రహించింది.

'కానీ నాకో సందేహమండీ!' అన్నది వసంత.

'ఏమిటది?' అన్నాడు సుందరం!

'ఆకథలో హీరోను గురించి—'

'హీరోను గురించి మీకున్న సందేహమేమిటి?'

'నిజంగా అతగాడా అమ్మాయిని ప్రేమిస్తుంటే, ఆ కారణంతో ఆమెను పెళ్ళాట్టం మానతాడంటారా?' అన్నది వసంత.

సుందరం మందహాసం చేశాడు.

'మానవచ్చును కొంటాను.'

'అర్థం లేదండీ!' అన్నది వసంత. 'నిజమైన ప్రేమ డబ్బు, కులము, మతము చూడదు. కావలిస్తే ఈ పుస్తకాలు చూడండి...' అంటూ వంద పుస్తకాల పేర్లు (?) ఏకరువు పెట్టింది వసంత.

సుందరం నిశితంగా వసంత ముఖంలోకిచూశాడు. కొన్నిక్షణాలు మౌనంగా ఆలోచించాడు. ఫక్కున నవ్వాడు. వసంత బిత్తరపోయింది.

'ఏమి? నేనన్నదాంట్లో తప్పున్నదంటారా?' అన్నది వసంత.

'అబ్బే' అన్నాడు సుందరం. 'అందుగాదు. ఇది కేవలం కథ. అంటే కథకుని సృష్టి. కథకుని ఇష్టప్రకారం పాత్రలు నడుస్తుంటాయి (!) అంతేగానీ లోకంలో అటువంటి వారుంటారని గాదు. అథవా ఉంటే, ఆ బాపతు జనాన్ని నేను ఎంతో అసహ్యించు కొంటాను.'

'అసహ్యించు కొంటారా? ఎందుకని?'

'కాకపోతే, అవేం బుద్ధులు వసంతా? అవతలి అమ్మాయి, అంత గాఢంగానూ ప్రేమిస్తున్నది గదా? వీడు కాదనటంలో అర్థమేమిటీ? అమ్మా నాన్నా బాధపడతారనా, వీడు చెప్పే కారణం? వాళ్ళనుద్ధరించటానికి వీడు పెళ్ళిమానేస్తాడా? రేపు-వీడు రైలు క్రింద పడుకొంటేనేగానీ, వాళ్ళ ప్రాణం సుఖపడని సందర్భం రావచ్చు. అప్పుడు వీడు రైలు క్రింద పడుకొంటాడా?' అన్నాడు సుందరం.

'ఏమో? మీరే చెప్పాలి.' అన్నది వసంత.

'పడుకోడు.' అన్నాడు సుందరం. ఒకవేళ అటువంటి దిక్కుమాలిన పనే గనక వాడు చేస్తే, వాడికంటే నాప ప్రపంచంలో మరొకడుండబోడు. ఒకరి సుఖం కోసం మరొకరు బలికావాలన్న సిద్ధాంతం నాకు బొత్తిగా కిట్టదు వసంతా! ఆ మాటకొస్తే, ఇతని సుఖం కోసం, ఇతగాడి తల్లి దండ్రులే ఎందుకు బలి కాగూడదూ?'

'ఏమో? అదీ మీరే చెప్పాలి'అన్నది వసంత చిరుగా నవ్వి. 'అయినప్పుడు అటువంటి పాత్ర నెందుకు సృష్టించారండీ?'

సుందరం గతుక్కుమన్నాడు. అంతలో తేరుకుని—'మరేంలేదు. లోకంలో అటువంటి సరుకెక్కడున్నా ఉంటే, వారికి కనువిప్పు కావాలని.'

'రక్షించారు.' అన్నది వసంత.

'మీరే అపాయంలో చిక్కుకొన్నారని—?'

వసంత పగలబడి నవ్వింది.

'మీరు అసాధ్యులండీ! నేనేమో అనుకొన్నాను. అవునుమరి; కథకులాయె!' అని ఉబ్బేసింది.

సుందరం మాట్లాడలేదు.

'మానాన్న ఆకథ చదివి ఎంతో మెచ్చుకొన్నారు. మిమ్మల్ని చూడాలని ఒకటి రెండుసార్లు ప్రయాణమయ్యారు గూడాను. పోనీ, వీలుంటే మాయింటికో సారి రాగూడదూ?' అన్నది వసంత.

'అంతకంటెనా? అలాగే!'

తన పాచిక అత్యద్భుతంగా పారినందుకు, మరొకసారి తనను తనే అభినందించుకొన్నది వసంత.

★

ఇన్నిటికీ సుందరం ఆ ఇంట్లో అడుగుపెట్టినవేళావిశేషం అటువంటిది! అతన్నీ, అతని కథల్నీ, అమితంగా అభినందించడమే కాక, అప్పుడప్పుడు, వీలయితే ప్రతిరోజూ తనను కలుసుకొందుకు అభ్యంతరమేమీలేదు గదా, అన్నాడు పురుషోత్తం. ఎంత మాత్రం లేదన్నాడు సుందరం. అలాగే ప్రతిరోజూ నిరభ్యంతరంగావచ్చిపోతున్నాడు.

ఒక నాడు వసంతే అడిగింది, 'నేను ఒక పని చెబుతాను చేస్తావా సుందరం?' అని.

ఆవిడ సుందరానికి 'గారు' తగిలించటం మానేసి మూడు నెలలయింది.

'ఆఁ. చేస్తాను'

'తప్పకుండా చేస్తావా?'

'ఆహా! నిప్పుల్లో దూకమన్నా దూకుతాను.' అన్నాడు సుందరం నవ్వి.

'అంతదాకా అక్కర్లేదు. నీ బెడ్డింగూ పుస్తకాలూ ఇక్కడికే తెచ్చుకో. ఆ గది ఖాళీ చేసెయ్యి.' అన్నది వసంత.

'అమ్మయ్యో! అంతపనే!' అని భయం నటించాడు సుందరం.

'నిప్పుల్లో దూకే త్యాగజీవివి, నీకిదో లెఖ్ఖా సుందరం?'

'చచ్చాను' అన్నాడు సుందరం.

'ఫర్వాలేదు. తిరిగి నిన్ను బ్రతికిస్తాను కానీ, ఆ గది ఖాళీ చెయ్యి. నాన్నతో ఇందాకనే చెప్పాను. 'అంత కంటే ఇంకేం కావాలమ్మా, అన్నాడు నాన్న.'

'ఇలా దయ తలిచారేం-?'

'మరేంలేదు. చదువులో నాకొక్కం చెం తోడుగా ఉంటావని!...ఏమిటాలోచిస్తున్నావు సుందరం?'

'రావటానికి నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు గానీ, ఆ తోడుగా ఉండటం, చదువుతోటే ఆగిపోదేమోనని భయంగా ఉన్నది!'

'సిల్లీ ఫెలో! త్వరగా వెళ్ళిరా! హిచ్ కాక్ పిక్చర్ ఈ రోజే రిలీజయింది. ఫస్ట్ షో కని బాక్స్ రిజర్వ్ చేయించాను...'

సుందరం అన్నంతపనీ జరగటానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. నిజంగా అతగాడి 'తోడు' చదువుతోటే ఆగలేదు. అతివిశాలంగా విస్తరిల్లింది. ఆ విస్తీర్ణాన్ని చూస్తుంటే, ఒక్కొక్కసారి సుందరానికి ఆశ్చర్యమేసేది. తనీంట్లోకి-అంటే, వసంతగారింట్లో కొచ్చి నాల్గు నెలలయినా కాలేదు. ఈ నాల్గు నెలల కాలంలో తనకెన్నో నూతనానుభవాలు కలిగాయి. సాధారణ జీవితంలో, ఎప్పుడూ అటువంటి అనుభవాలు జరిగేందుకు ఆస్కారం ఉండదు. ఎందుకంటే అటు

వంటివి జరగటానికి, పురుషోత్తంగారి కుటుంబాల వంటివే కావాలి. కేవలం డబ్బుగానీ, కేవలం విద్యగానీ, ఉన్నా లాభంలేదు. డబ్బుకు డబ్బూ, తగు మాత్రం విద్యా, కించిత్సంస్కారం, ఆ అనుభవాలకు బీజ మాత్రాలు! ఇందువల్ల తన సంస్కారం పెరిగిందా, తరిగిందా అన్న ఆలోచన సుందరానికి రానేలేదు. తప్పులేదు. సుందరం తనను సంస్కరించుకొందామన్న సదభిప్రాయంతో ఈ కొంపలో కాలు పెట్టలేదు. వసంత మనస్ఫూర్తిగా - అవును - మనస్ఫూర్తిగానే తను అనుకొంటున్నాడు; ఆహ్వానించింది. తను కాదనలేదు.

‘ఎందుకు కాదనకూడదూ?’

ఈ ప్రశ్న తనకుతనే వేసుకొన్నాడు. ఎన్నో సమాధానాలు చెప్పుకొన్నాడు. అదేమి గ్రహచారమో గానీ, ఒక్కటీ అతని అంతరాత్మకు నచ్చలేదు. నచ్చ చెప్పుకొందామని - పాపం - ఆత్మసాక్షిగా ప్రయత్నం చేశాడు సుందరం. కానీ అంతరాత్మ విని చావందే అతనేం చేయగలడూ?

వసంత భువనమోహిని కాకపోవచ్చు గానీ, కురూపిగూడా కాదు. ఆమెపాటి అందంగూడా లేనివారితో కాపరాలు చేసేవాళ్లు చేస్తుండగా తను చెయ్యడానికేమీ? చదువు సంగతా? తనకా విషయంలో ఎప్పుడూ అభ్యంతరంలేదు. వినా వసంత చదువుకొన్నది గూడానూ. అదీగాక ఆవిడ వెనక లకారాలు మూలుగుతున్నాయి. డబ్బు చెయ్యలేని పనేముంది గనక? డబ్బు - కురూపులకు అందాన్నిస్తుంది. పశువులకు పాండిత్యమిస్తుంది. జడులకు కవిత్వాన్నీ, కళనూ ఇస్తుంది. తనాసంగతి అనుభవంమీద తేల్చుకొన్నాడు.

ఇందులో తను వసంతను గానీ, పురుషోత్తంగారిని గానీ, పైకెత్తిందేమీ లేదు. తను పనిబడి వారివెంట వేళ్ళాడిందీలేదు, ప్రాధేయ పడిందీలేదు. ఒకరకంగా వాళ్ళే తన వెంటపడ్డారు. ఇందులో వారికేవో స్వార్థం ఉండే ఉండవచ్చు. ఓ కళాకారుణ్ని మొగుణ్నిగా తెచ్చుకొన్నానన్న సంతృప్తి వసంతకూ, తన అల్లుడు కథకుడని నలుగురితో చెప్పుకొనే అవకాశం ముసలాయనకూ అభిస్తే లభించవొచ్చుగాక! అందువల్ల తనకొచ్చే నష్టమేమీలేదు. కాకపోగా తన తీరని సమస్యలెన్నో, సులువుగా తీరిపోతాయి. వసంతకిటువంటి అభిరుచి ఉండడం ఎంతో మేలయింది. లేకపోతే తనకీ యింట్లో ప్రవేశం లభించనా?

వసంతను పెళ్ళాడ్డం అన్నివిధాలా ఉత్తమకార్యంగాతోచింది, సుందరానికి. వసంతగూడా ఈ పెళ్లి ఎప్పుడెప్పుడా అని ‘తహతహ’లాడిపోతున్నది. న్యాయానికి తనే జాప్యం చేస్తున్నాడు. కారణమేమిటో చెప్పమని వసంత సాగదీసి అడుగుతుంటే, జవాబు చెప్పేందుకు గింజుకోవలసి వస్తున్నది. నిజమే! జాప్యానికి కారణం తనేమని చెబుతాడు? ఏమున్నదని చెబుతాడు?

ఏదో భయంతో వసంత ఊరికే ఇదవుతుందిగానీ, పెళ్ళికిప్పుడేమీ తొందరలేదు. ఈ ‘పెళ్ళి’ తమ కార్య కలాపాలకే విధంగానూ, దోహదకారి కాదు. రేపు పెళ్ళాడి ఇంత కన్న ఊడబొడిచేదీ లేదు. ఆ ఘన కార్య మేదో ఇప్పుడే చెయ్యటానికి అభ్యంతరాలు లేవు. అథవా ఉన్న

వసంత పగలబడి నవ్వింది.

'మీరు అసాధ్యులండీ! నేనేమో అనుకొన్నాను. అవునుమరి; కథకులాయె!' అని ఊ బ్బేసింది.

సుందరం మాట్లాడలేదు.

'మానాన్న ఆకథ చదివి ఎంతో మెచ్చుకొన్నారు. మిమ్మల్ని చూడాలని ఒకటి రెండుసార్లు ప్రయాణమయ్యారు గూడాను. పోనీ, వీలుంటే మాయింటికోసారి రాగూడదూ?' అన్నది వసంత.

'అంతకంటెనా? అలాగే!'

తన పాచిక అత్యద్భుతంగా పారి నందుకు, మరొకసారి తనను తనే అభినందించుకొన్నది వసంత.

★

ఇన్నిటికీ సుందరం ఆ ఇంట్లో అడుగు పెట్టినవేళావిశేషం అటువంటిది! అతన్నీ, అతని కథల్నీ, అమితంగా అభినందించడమే కాక, అప్పుడప్పుడు, వీలయితే ప్రతిరోజూ తనను కలుసుకొందుకు అభ్యంతరమేమీలేదు గదా, అన్నాడు పురుషోత్తం. ఎంత మాత్రం లేదన్నాడు సుందరం. అలాగే ప్రతిరోజూ నిరభ్యంతరంగావచ్చి పోతున్నాడు.

ఒక నాడు వసంతే అడిగింది, 'నేను ఒక పని చెబుతాను చేస్తావా సుందరం?' అని.

ఆవిడ సుందరానికి 'గారు' తగిలించటం మానేసి మూడు నెలలయింది.

'ఆఁ. చేస్తాను'

'తప్పకుండా చేస్తావా?'

'అహా! నిప్పుల్లో దూకమన్నా దూకుతాను.' అన్నాడు సుందరం నవ్వి.

'అంతదాకా అక్కర్లేదు. నీ బెడ్డింగూ పుస్తకాలూ ఇక్కడికే తెచ్చుకో, ఆ గది కాళీ చేసెయ్యి.' అన్నది వసంత.

'అమ్మయ్యో! అంతపనే!' అని భయం నటించాడు సుందరం.

'నిప్పుల్లో దూకే త్యాగజీవివి, నీకిదో లెఖ్ఖా సుందరం?'

'చచ్చాను' అన్నాడు సుందరం.

'ఫర్వాలేదు. తిరిగి నిన్ను బ్రతికిస్తాను కానీ, ఆ గది ఖాళీ చెయ్యి. నాన్నతో ఇందాకనే చెప్పాను. 'అంత కంటే ఇంకేం కావాలమ్మా, అన్నాడు నాన్న.'

'ఇలా దయ తలిచారేం-?'

'మరేంలేదు. చదువులో నాకొక్కంచెం తోడుగా ఉంటావని!...ఏమిటాలోచిస్తున్నావు సుందరం?'

'రావటానికి నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు గానీ, ఆ తోడుగా ఉండటం, చదువుతోటే ఆగిపోదేమోనని భయంగా ఉన్నది!'

'సిల్లీ ఫెలో! త్వరగా వెళ్ళిరా! హిచ్ కాక్ పిక్చర్ ఈ రోజే రిలీజయింది. ఫస్ట్ షో కని బాక్స్ రిజర్వు చేయించాను...'

సుందరం అన్నంతపనీ జరగటానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు. నిజంగా అతగాడి 'తోడు' చదువుతోటే ఆగలేదు. అతివిశాలంగా విస్తరిల్లింది. ఆ విస్తీర్ణాన్ని చూస్తుంటే, ఒక్కొక్కసారి సుందరానికి ఆశ్చర్య మేసేది. తనింట్లోకి-అంటే, వసంతగారింట్లో కొచ్చి నాల్గు నెలలయినా కాలేదు. ఈ నాల్గు నెలల కాలంలో తనకెన్నో నూతనానుభవాలు కలిగాయి. సాధారణ జీవితంలో, ఎప్పుడూ అటువంటి అనుభవాలు జరిగేందుకు ఆస్కారం ఉండదు. ఎందుకంటే అటు

వంటివి జరగటానికి, పురుషోత్తంగారి కుటుంబాల వంటివే కావాలి. కేవలం డబ్బుగానీ, కేవలం విద్యగానీ, ఉన్నా లాభంలేదు. డబ్బుకు డబ్బూ, తగు మాత్రం విద్యా, కించిత్సంస్కారం, ఆ అనుభవాలకు బీజ మాత్రాలు! ఇందువల్ల తన సంస్కారం పెరిగిందా, తరిగిందా అన్న ఆలోచన సుందరానికి రానేలేదు. తప్పులేదు. సుందరం తనను సంస్కరించుకొందామన్న సదభిప్రాయంతో ఈ కొంపలో కాలు పెట్టలేదు. వసంత మనస్ఫూర్తిగా - అవును - మనస్ఫూర్తిగానే తను అనుకొంటున్నాడు; ఆహ్వానించింది. తను కాదనలేదు.

'ఎందుకు కాదనకూడదూ?'

ఈ ప్రశ్న తనకుతనే వేసుకొన్నాడు. ఎన్నో సమాధానాలు చెప్పుకొన్నాడు. అదేమి గ్రహచారమో గానీ, ఒక్కటీ అతని అంతరాత్మకు నచ్చలేదు. నచ్చ చెప్పుకొందామని - పాపం - ఆత్మసాక్షిగా ప్రయత్నం చేశాడు సుందరం. కానీ అంతరాత్మ విని చావందే అతనేం చేయగలడూ?

వసంత భువనమోహిని కాకపోవచ్చుగానీ, కురూపిగూడా కాదు. ఆమెపాటి అందంగూడా లేనివారితో కాపరాలు చేసేవాళ్లు చేస్తుండగా తను చెయ్యడానికేమి? చదువు సంగతా? తనకా విషయంలో ఎప్పుడూ అభ్యంతరంలేదు. వినా వసంత చదువుకొన్నది గూడానూ. అదీగాక ఆవిడ వెనక లకారాలు మూలుగుతున్నాయి. డబ్బు చెయ్యలేని పనేముంది గనక? డబ్బు - కురూపులకు అందాన్నిస్తుంది. పశువులకు పాండిత్యమిస్తుంది. జడులకు కవిత్వాన్నీ, కళనూ ఇస్తుంది. తనాసంగతి అనుభవంమీద తేల్చుకొన్నాడు.

ఇందులో తను వసంతను గానీ, పురుషోత్తంగారిని గానీ, పైకెత్తిందేమీ లేదు. తను పనిబడి వారివెంట వేళ్ళాడిందీలేదు, ప్రాధేయ పడిందీలేదు. ఒక రకంగా వాళ్ళే తన వెంటపడ్డారు. ఇందులో వారికేదో స్వార్థం ఉండే ఉండవచ్చు. ఓ కళాకారుణ్ణి మొగుణ్ణిగా తెచ్చుకొన్నానన్న సంతృప్తి వసంతకూ, తన అల్లుడు కథకుడని నలుగురితో చెప్పుకొనే అవకాశం ముసలాయనకూ అభిస్తే లభించవొచ్చుగాక! అందువల్ల తనకొచ్చే నష్టమేమీలేదు. కాకపోగా తన తీరని సమస్యలెన్నో, సులువుగా తీరిపోతాయి. వసంత కిటువంటి అభిరుచి ఉండడం ఎంతో మేలయింది. లేకపోతే తనకీ యింట్లో ప్రవేశం లభించనా?

వసంతను పెళ్ళాడ్డం అన్నివిధాలా ఉత్తమకార్యంగాతోచింది, సుందరానికి. వసంతగూడా ఈ పెళ్లి ఎప్పుడెప్పుడా అని 'తహతహ'లాడిపోతున్నది. న్యాయానికి తనే జాప్యం చేస్తున్నాడు. కారణమేమిటో చెప్పమని వసంత సాగదీసి అడుగుతుంటే, జవాబు చెప్పేందుకు గింజుకోవలసి వస్తున్నది. నిజమే! జాప్యానికి కారణం తనేమని చెబుతాడు? ఏమున్నదని చెబుతాడు?

ఏదో భయంతో వసంత ఊరికే ఇదవుతుందిగానీ, పెళ్ళికిప్పుడేమీ తొందరలేదు. ఈ 'పెళ్ళి' తమ కార్యకలాపాలకే విధంగానూ, దోహదకారి కాదు. రేపు పెళ్ళాడి ఇంతకన్న ఊడబొడిచేది లేదు. ఆ ఘనకార్యమేదో ఇప్పుడే చెయ్యటానికి అభ్యంతరాలు లేవు. అథవా ఉన్న

వంటివి జరగటానికి, పురుషోత్తంగారి కుటుంబాల వంటివే కావాలి. కేవలం డబ్బుగానీ, కేవలం విద్యగానీ, ఉన్నా లాభంలేదు. డబ్బుకు డబ్బూ, తగు మాత్రం విద్యా, కించిత్సంస్కారం, ఆ అనుభవాలకు బీజ మాత్రాలు! ఇందువల్ల తన సంస్కారం పెరిగిందా, తరిగిందా అన్న ఆలోచన సుందరానికి రానేలేదు. తప్పులేదు. సుందరం తనను సంస్కరించుకొందామన్న సదభిప్రాయంతో ఈ కొంపలో కాలు పెట్టలేదు. వసంత మనస్ఫూర్తిగా - అవును - మనస్ఫూర్తిగానే తను అనుకొంటున్నాడు; ఆహ్వానించింది. తను కాదనలేదు.

'ఎందుకు కాదనకూడదూ?'

ఈ ప్రశ్న తనకుతనే వేసుకొన్నాడు. ఎన్నో సమాధానాలు చెప్పుకొన్నాడు. అదేమి గ్రహచారమో గానీ, ఒక్కటీ అతని అంతరాత్మకు నచ్చలేదు. నచ్చ చెప్పుకొందామని - పాపం - ఆత్మ సాక్షిగా ప్రయత్నం చేశాడు సుందరం. కానీ అంతరాత్మ విని చావందే అతనేం చేయగలడూ?

వసంత భువనమోహిని కాకపోవచ్చు గానీ, కురూపిగూడా కాదు. ఆమెపాటి అందంగూడా లేనివారితో కాపరాలు చేసేవాళ్లు చేస్తుండగా తను చెయ్యడాని కేమీ? చదువు సంగతా? తనకా విష యంలో ఎప్పుడూ అభ్యంతరంలేదు. వినా వసంత చదువుకొన్నది గూడానూ. అదీగాక ఆవిడ వెనక లకారాలు మూలు గుతున్నాయి. డబ్బు చెయ్యలేని పనేముంది గనక? డబ్బు - కురూపులకు అందాన్నిస్తుంది. పశువులకు పాండిత్య మిస్తుంది. జడులకు కవిత్వాన్నీ, కళనూ ఇస్తుంది. తనాసంగతి అనుభవంమీద తేల్చుకొన్నాడు.

ఇందులో తను వసంతను గానీ, పురుషోత్తంగారిని గానీ, పైకెత్తిందేమీ లేదు. తను పనిబడి వారివెంట వెళ్ళిందీ లేదు, ప్రాధేయ పడిందీ లేదు. ఒక రకంగా వాళ్ళే తన వెంటపడ్డారు. ఇందులో వారికేవో స్వార్థం ఉండే ఉండ వచ్చు. ఓ కళాకారుణ్ణి మొగుణ్ణిగా తెచ్చుకొన్నానన్న సంతృప్తి వసంతకూ, తన అల్లుడు కథకుడని నలుగురితో చెప్పుకొనే అవకాశం ముసలాయనకూ అభిస్తే లభించవొచ్చుగాక! అందువల్ల తనకొచ్చే నష్టమేమీ లేదు. కాకపోగా తన తీరని సమస్యలెన్నో, సులువుగా తీరిపోతాయి. వసంత కిటువంటి అభిరుచి ఉండడం ఎంతో మేలయింది. లేకపోతే తనకీ యింట్లో ప్రవేశం లభించనా?

వసంతను పెళ్ళాడ్డం అన్నివిధాలా ఉత్తమకార్యంగాతోచింది, సుందరానికి. వసంతగూడా ఈ పెళ్లి ఎప్పుడెప్పుడా అని 'తహతహ'లాడిపోతున్నది. న్యాయానికి తనే జాప్యం చేస్తున్నాడు. కారణమేమిటో చెప్పమని వసంత సాగదీసి అడుగుతుంటే, జవాబు చెప్పేందుకు గింజుకోవలసి వస్తున్నది. నిజమే! జాప్యానికి కారణం తనేమని చెబుతాడు? ఏమున్నదని చెబుతాడు?

ఏదో భయంతో వసంత ఊరికే ఇద వుతుందిగానీ, పెళ్ళికిప్పుడేమీ తొందర లేదు. ఈ'పెళ్ళి' తమ కార్య కలాపాలకే విధంగానూ, దోహదకారి కాదు. రేపు పెళ్ళాడి ఇంత కన్న ఊడబొడిచేదీ లేదు. ఆ ఘన కార్య మేదో ఇప్పుడే చెయ్యటానికి అభ్యంతరాలు లేవు. అథవా ఉన్న

అయిదు వేలు కావాలి. అది శుద్ధ దండగ. మనమే కథరాసుకుని, రెండొందలిస్తే ఏ గొప్ప కవిగారైనా నోరెత్తకుండా, పేరు టైటిల్ కిస్తాడు. ఇదొక ఆదా. యాక్టర్సుకి బోలెడంత డబ్బివ్వడం ఫూలిష్ నెస్. పిక్చర్ మొత్తానికి అయిదు వేలల్లో చచ్చేట్టు పనిచేసే వాళ్ళు అరడజను మంది దాకా ఆంధ్రనుండి కొట్టుకు రావచ్చు. స్టూడియోలు నిక్షేపంగా అరువేస్తాయి. సగం వరకూ ఫిలిం తయారయిందంటే డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ ఈగల్లా ముసురుతారు. నిజం చెబుతున్నాను పురుషోత్తంగారూ! మన పెట్టుబడి పోను ప్రతి పిక్చరుకూ, అధమం లక్ష రూపాయలు లాభంచూసుకొని, అప్పుడే మనం అమ్ముకో వచ్చు. అలా అమ్మి బాగుపడ్డ కంపెనీలు మద్రాసులో బొచ్చెడున్నాయి. మనవాళ్ళు ఊరికో దడిచి ఛస్తారుగానీ, ఇంత కంటె లాభాలిచ్చే వ్యాపారం ఏమున్నదండీ?'

ఏమున్నదో పురుషోత్తం చెప్పలేక పోయినాడు. సుధాకర్ మాట విన్న తరువాత, ఆయనగారి నోరు అర్చుకు పోయింది. అన్ని విషయాలూ సాకల్యంగా మాట్లాడటం కోసరం సుధాకర్‌ను తనతో రమ్మన్నాడు. నా షూటింగ్స్ దెబ్బతింటాయో-అని కాసేపు గోలపెట్టి, చప్పగా అంగీకరించాడు సుధాకర్.

ఇద్దరూ కలసి ఆరాత్రే బండెక్కారు.

నెల రోజులు దాటినా సుధాకర్ తన షూటింగుల మాట ఎత్తలేదు. పురుషోత్తం గారు కూడా అప్రసక్తి తీసుకు రాలేదు. తన కంపెనీకి రాజీనామా ఉత్తరం రాశానన్నాడు సుధాకర్. మంచి పని చేశావని అభినందించాడు పురుషోత్తం.

ఆయన గారు ఎంతో ఆలోచించిగాని, సుధాకర్ చేత రాజీనామా లేఖ వ్రాయించలేదు. ఇతగాడికి, ఇంకా, ఆకంపెనీతో సంబంధ ముండటంవల్ల అనేక చిక్కులున్నాయని అతని ప్లీడరు బుర్ర పసిగట్టింది. అతని టాలెంటెను సంపూర్ణంగా, తనే ఉపయోగించుకొందుకు, ఆ సంబంధాలడ్డు రావచ్చు. కుర్రవాడు తెలివైన వాడులాగే ఉన్నాడు. వీణ్ణి అడ్డం పెట్టుకుని బండినడిపితే, ఫలితం వీడిదాకా పోనవసరంలేదు. జీతం డబ్బులు ఆఖర్న ముఖాన గిరవాటెట్టవచ్చు. నమ్మటానికీ, నమ్మక పోవటానికీ డబ్బు తన చేతిమీదుగానేకదా వాడేది? ఇంక వాడు మోసంచేసేందుకు దోవెక్కడున్నదీ చచ్చి? అదీగాక, తనబుద్ధి మళ్ళీ కళారంగం వేపుకు మళ్ళుతున్నది. నాటకం కంపెనీతో ఒకసారి యావదాంధ్రనూ తను తుకతుక లాడించాడు. ఆ అనుభవం నిక్షేపంలా ఉండనేఉన్నది. ఇప్పుడు, తిరిగీ మరొక్కసారి ఆంధ్రం అట్టుడికినట్టుడికిపోవాలి. అప్పుడు కేవలం తనది కళాదృష్టి. అందుచేత కొంత నష్ట పడ్డాడు. ఇప్పుడది కానేకాదు. కళాదృష్టితోబాటు వ్యాపారదృష్టిగూడా ఉన్నది. నష్టమన్నమాటే లేదు. డబ్బు నిలవుంటే గిడసబారి పోతుంది. చలనముంటేనే అభివృద్ధి. తను నిరాటంకంగా ముందుకు సాగిపోవడానికి ఎన్నో అవకాశాలున్నాయి. ఒకటి: కథకుడు తనింట్లోనే ఉన్నాడు. డైరెక్టరుగూడా తనింట్లోనే ఉన్నాడు. అమ్మడు ఒప్పకొంటే, నాయికగూడా ఉన్నట్టే లెఖ్ఖ. ఇన్నీ సమకూడిన తరువాత, మిగతావి అడ్డిపోతాయా?

పోవని సమాధానం చెప్పుకొన్నాడు పురుషోత్తం. ఆయన కళాహృదయం ఆనందంతో సొమ్మసిల్లింది. కానీ అడ్డి పోయాయి, దానికొక్కారణం సుందరం! అకాత్తుగా సుందరంలో ఏవో మార్పు లొచ్చాయని పురుషోత్తం గ్రహించాడు. కనీసం గ్రహించా ననుకొన్నాడు. పురుషోత్తం వివరాలడగనూ లేదు. సుందరం చెప్పనూ లేదు.

ఈ ముభావం సుందరాన్ని మరింత ఖేద పరచింది. అతను అడిగితే బైటపడదామని సుందరం కాచుకొన్నాడు. ముసలాయన నోరు మెదపక పోవటం, తనను అవమానించినట్లు ఫీలయ్యాడు. నిజంగా అటువంటి దురుద్దేశం, పురుషోత్తం గారికి లేక పోవచ్చు. ఉన్నదని తన అంతరాత్మ చెబుతున్నది మరి.

ఒంటరిగా కూచుని గది నాలుగు మూలలా చూశాడు. డబ్బుతో కొనగలిగే 'నాగరికత' తాండవిస్తున్నది. ఖరీదైన కుర్చీలు, సోఫాలు, పంకాలు, సిల్కు పరుపులు, ఆయిల్ పెయింటింగ్స్, రేడియో సెట్టు, దూరంగా చిన్న తోట, షెడ్డులో కారు, అన్నీ ఉన్నాయి. కానీ అన్నీ కలిసి మనిషికి ఇస్తున్న దాంట్లో ఏదో లోపమున్నది. ఏదో కొరత కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నది. అదేమిటయి ఉంటుంది?

సుందరం ఊహించలేక పోయాడు. మనస్సునిండా దుమ్ముపడినట్లయింది. ముందు, రవంత, దాన్ని శుభ్రం చేసుకోవాలి...

సుందరం వేళ్ళమీద లెక్కించాడు. ఆరు వేళ్ళు లెఖ్ఖకొచ్చాయి. గత ఆరు రోజులనుండీ, వసంత, సుందరానికి తరుచుగా కనిపించటం మానివేసింది. కారణం సులభంగానే గ్రహించాడు, సుందరం. అతని మనస్సు వికావికలయింది. వసంత క్రమక్రమంగా అతనికి దూరమౌతున్నది. గత రెండు రోజులనుండీ వసంత పడుకొందుకు రావడంలేదు. కారణం ఆమె నోటి మీదుగా వినాలన్న కుతూహలం కలిగింగి. అడగ బుద్ధికాక మానివేశాడు. ఈ ఆందోళనతో సతమతమయి పోతున్నాడు తను. రాత్రులు నిద్ర పట్టటంలేదు. ఒకటి రెండుసార్లు వసంతను పిలుద్దామనుకొని లేచాడు. తను మరింత చులకనయి పోగలడన్న భయం కలిగింది. అంత చల్లని గాలిలోనూ, ఊపిరాడక ఉక్కిరి బిక్కిరయ్యాడు.

ఓ రాత్రివేళ సుందరం, కిటికీకి ముఖం ఆన్చి, తోటవేపు చూస్తున్నాడు. ఎదురు గదిలోంచి మాటలు వినపడుతున్నాయి. ఒళ్ళు ఝల్లుమన్నది. దొంగలా తలుపు తీసుకొని బైటికొచ్చాడు. తలుపు సందులోంచి ఎదురుగదిలోకి చూశాడు. వసంత కుర్చీలో కూచునిఉన్నది. సుధాకర్ రెండుచేతులూ ఆమె భుజంమీదవేసి నవ్వుతున్నాడు.

'నిజంగానా సుధా?' అన్నది వసంత.

'స్ట్రేన్లీ మైడార్లింగ్' అన్నాడు సుధాకర్. 'నువ్వెందుకు భయపడుతున్నావో గానీ, ఫిలింలో యాక్ట్ చేయడం ఏమాత్రం కష్టంగాదు. నీకేమీ ప్రీవియస్ ఎక్స్పీరియన్స్ ఉండఖ్ఖర్లేదు. ఆ తంటాలు నేను పడతా. సరా? నా మాట విని హీరోయిన్ గా నువ్వుండు.'

'మొదటిసారే హీరోయినా?'

'ఎందుకొగూడదూ? ఇప్పుడున్న స్టార్స్‌లో సగంమందిచేత, తొలిసారిగా

హీరోయిన్ వేషం వేయించింది నేనే! వాళ్ళూ నీలానే భయపడ్డారు. నేనే ప్రోత్సహించాను. ఇప్పుడు వాళ్ళ దశ చూడు; ఓ వెలిగిపోతున్నారు. బైఛాన్స్ నేనూ మీ ఇంటికొచ్చాను. నీ చక్రం తిరిగింది...ఏదీ? నీ చెయ్యిలా ఇవ్వు.'

వసంత చెయ్యిచ్చింది.

రెండు నిమిషాలు చేతిని పరీక్షగా చూసి ముద్దు పెట్టుకొన్నాడు సుధాకర్.

'ఏమిటిది?' అన్నది వసంత ఫక్కున నవ్వి.

సుధాకర్ రెండు చేతులతోనూ, వసంతను కుర్చీలోంచి లేవదీశాడు....

ఇక చూడలేక ఇవతలికొచ్చాడు, సుందరం. గుండెలు భగ్గుమంటున్నాయి. కణతలు లోపలికి తోసుకుపోతున్నాయి. కాళ్ళు తేలిపోతున్నాయి. ఈడ్చుకొంటూ గదిలోకొచ్చి పడ్డాడు...

ఈరోజు ఉదయం, ఇదేదో తేల్చివేద్దామని, పనిగట్టుకొని వసంతను పిలిపించాడు సుందరం. విసుక్కుంటూ వచ్చింది వసంత.

'ఏమిటి సుందరం?'

సుందరం తలెత్తి వసంతను చూశాడు.

'ఇలా నువ్వు చూస్తూ కూచోవాలంటే, నాకు టైం లేదు. అవతల బోలెడు పనులున్నాయి. ఏమిటో త్వరగా చెప్పు. డబ్బేమయినా కావాలా? కావలిస్తే, ఆ బీరువాలో ఉంది తీసుకో. ఆ! ఆ! వస్తున్నాను సుధా! వెయిటె మినిట్.'

హైహీల్ బూట్ టిక్కు టిక్కులు దూరంలోకి వెళ్ళాయి. కారు కదిలిన చప్పుడు.

కాంక్రీటించి ముఖాన ఉమ్మినట్లయింది. శరీరంలోంచి రక్తం తోడేస్తున్నట్లు గిలగిల లాడాడు సుందరం. గుండెలు బద్దలయ్యేలా వసంతను తన్ని నందుకు విచారించాడు సుందరం.

కానీ అలా తన్ననందుకు సుందరం తనను తనే అభినందించుకొన్నాడు. వసంతను తన్న వలసిన అవసరం తనకేమిటి? తనకా అధికారమెవరిచ్చారు? ఆలోచిస్తే ఏమీలేదు. ఇంతకాలమూ ఏదో ఉన్నదనుకొంటున్నాడు తను. అది తను అనుకోవటమే గానీ, వాస్తవంగా అక్కడలేదు. వసంతను తప్పు పట్టవలసిన అవసరం లేదు. అది ఆవిడ సహజగుణం. ఈ విషయం, తను చాలా ఆలస్యంగా తెలుసుకొన్నాడు. ఇది తన తప్పు. వసంతకు ఏ మాత్రమో కళాభిమానం ఉన్నది. అందుకే, తన కోసం జాగ్రత్తగా వల పన్ని, తనను బంధించింది. అనుకోవటమే గానీ, తెలిసీ, తను బంధించబడ్డాడు. కళాశక్తికి సరిహద్దులంటూ లేవు. ఏదో ఒక ఔన్నత్యాన్ని చూసి, అభిమానించే మనుషులు, అంతకన్న అధికమైన ఔన్నత్యం లభ్యపడినప్పుడు, మొదటి దానిని తృణీకరించడం చాలా సహజం. వసంత ఆ పనే చేసింది. పురుషోత్తం ఆ పనే చేశాడు. రేపో, మహోన్నత మూర్తి సందర్భపడినప్పుడు సుధాకర్ కూడా తన జాబితాలోకే వస్తాడు. ఆ విషయం అప్పటిదాకా, అతనూ తెలుసుకోలేడు.

ఏదో ఉద్రేకంలోపడి అలా అనుకొన్నాడే గానీ, సుధాకర్‌ది మాత్రం దోషమవుతుందా? దోషమే అయితే, అంతకన్నా ముందు, అటువంటి దోషమే తనూ చేశాడు. తనే డబ్బు నాశించి ఈ కొంపలో అడుగు పెట్టాడో, అతనూ

అందుకే వచ్చాడు. తను డబ్బుకోసం వసంతను ప్రేమించాడు. కనీసం అలా నటించాడు. ఆవిడ అభిరుచుల్ని రెచ్చగొట్టాడు. బహుశః సుధాకర్ గూడా ఈ అభిప్రాయంతోనే వసంతను ప్రేమించవచ్చు-ప్రేమించినట్టు నటించవచ్చు. తన అవసరాలు తన కెటువంటివో, అతనివి అతనికీ అంతేగదా? ఇక్కడ తనకున్న హక్కు, అతనికీ ఉన్నది. తను సుధాకర్ మీద అసూయపడటంలో అర్థంలేదు.

ఐతే—

ఇంతకాలం ఇక్కడ ఉండి తను సాధించిం దేమిటి? ఏదో ఆకాశాని కెగబాకాలను కొన్నాడు. తననూ, తన కుటుంబాన్నీ, ఉద్ధరించుకొందామనుకొన్నాడు. అందుకోసం, తనకై పరవటిల్లిన జయను చేజేతులా వదులుకొన్నాడు. ఆమె హృదయాన్ని విచ్ఛిన్నంచేశాడు. మధురమైన స్వప్నాలను పీడకలలుగా మార్చాడు. మార్చి తను బావుకొన్న దేమీ లేదు. పుట్టెడు బరువుతో కుంగి పోతున్నాడు.

ఇంతకాలమూ జయ తనకు జ్ఞాపకం రాక పోలేదు. తను విచారపడకనూ పోలేదు. కానీ వాటి నన్నింటినీ మరిచి పోయేందుకు ప్రయత్నించాడు...కొసకు తన సమస్య అపరిష్కృతంగానే ఉన్నది. మానవత తొణికిసలాడే ఒక కారుణ్య మూర్తిని మాత్రం తను జారవిడిచాడు.

డబ్బు సంపాదించవచ్చు. వెచ్చించనూవచ్చు. అది సులభంకానిమాట నిజమే! అంతకన్నా సులభంకానిది— నిన్ను సర్వస్వంగా ఎంచుకొనే ఓ యువ హృదయం నీకు లభించటం! విశేష పరిశ్రమతో విద్య, పరాక్రమంతో విశాల సామ్రాజ్యమూ సంపాదించవచ్చు. కానీ అనురాగ పూరితమైన ఒక మనస్సు, ప్రేమార్ద్రమైన ఓ పిలుపు లభించేందుకు, ఇవి చాలవు...

సుందరం ఉత్సాహంతో లేచి కూచున్నాడు. మనస్సు చాలా తేలిగ్గాఉన్నది. ఒళ్ళు విరుచుకొని నిలబడ్డాడు. కిటికీ లోనించి తోట వేపు చూశాడు.

చీకట్లు మరణ యాతనతో తొక్కిసలాడుతున్నాయి. వెలుగు బీజాలు ప్రాగ్దిశాక్షేత్రంలో మొలకలెత్తుతున్నాయి. చెట్టు వెయ్యికళ్ళతోనూ పక పక లాడుతున్నది.

ఇంట్లో నిశ్శబ్దం, బరువుగా మూర్ఛపోయినట్లున్నది. బైట పులుగుల మెలుగులు చైతన్యాన్ని రేకొడుతున్నట్లున్నాయి. తనింత కాలం, ఈ మూర్ఛలో ఉన్నాడు. ఇప్పుడే చైతన్యంలోకి అడుగు పెడుతున్నా ననుకొన్నాడు సుందరం.

4

అది వాస్తవిక కవిత్వంలా, ఎండ మిట మిట లాడుతున్నది. వచన పద్యాల్లా వీధులు మెలికలు తిరిగి ఉన్నాయి.

సుందరం అలసిపోయి చెమటలు కక్కుతున్నాడు. అతను నిన్ననే-అక్కడ వాకబు చేశాడు. శివరామయ్య కుటుంబం అయిదారు నెలల క్రిందట ఈ పల్లెటూరొచ్చిందని తెలిసింది. కాళ్ళు కాళ్ళు కొట్టుకొంటూ సుందరం వచ్చి పడ్డాడు.

రాగానే ఇటువంటి వార్త వినవలసి వస్తుందని అతనూ అనుకోలేదు. దుర్భర

మైన దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించలేక శివ రామయ్య ఉరివేసుకొని చచ్చిపోయ్యాడుట. భార్య ఎవరో దూరపు బంధువుల పాయంతో, ఈ మధ్యనే జయను పెళ్ళి చేసిందిట. ఇప్పుడు తన బిడ్డలతో సహా ఇక్కడే అల్లుడిగారింట్లో ఉన్నదట.

సుందరం నీళ్ళు కారి పోయాడు. లేని ఓపిక తెచ్చుకొని, లేచి నిలబడ్డాడు. కళ్ళు బరువుగా మూతలు పడుతున్నాయి. ప్రయత్న పూర్వకంగా, అడుగులు వేసుకొంటూ ఆ ఇల్లు చేరాడు. వాకిట్లోనే శివరామయ్య భార్య కనిపించింది. అపరాధిలా ముఖం దాచుకొన్నాడు సుందరం.

'అమ్మాయ్! కాళ్ళకు నీళ్ళు తీసుకురావే!' అన్నది, శివరామయ్య భార్య మంచం వాలుస్తూ.

'ఎవరే?' అంటూ జయ బైటికొచ్చింది.

సుందరం, ముఖమెత్తి, జయను చూశాడు. స్వచ్ఛంగా, నిర్మలంగా, అమాయకంగా, వెలిగిపోతున్న ముఖం, పైటచెంగు పట్టుకొని పదేళ్ళ కుర్రాడు... ఆపైన సుందరం చూడలేక పోయాడు. అప్పటికే అతనికళ్ళు నీటితో నిండాయి.

'అమ్మా! ఈ అబ్బాయెవరే?' అన్నాడు కుర్రాడు, ఏడుస్తున్న సుందరాన్ని చూపిస్తూ.

'ఎవరో పిచ్చివాడుగావును బాబూ! నాకూ సరిగ్గా తెలీదు.' అన్నది జయతల్లి.

జయ పైటచెంగు నోటికడ్డం పెట్టుకొని లోపలి కెళ్ళింది.

విద్యుద్ఘాతం తగిలినవాడులా సుందరం ఉలిక్కిపడ్డాడు. దిమ్మెరపోయాడు. ముక్కలు ముక్కలయ్యాడు.

'జయా!'

అని కేకవేశాడు సుందరంలోనివాడు. ఆ కేక నలుదిక్కులకు ప్రసరించి, దిశా భిత్తికలను తాకి చిద్రుపలు చిద్రుపలయింది. ఆ శిధిలాలను చూడలేక సుందరం గట్టిగా కళ్ళు మూసుకొన్నాడు!

★

ఘనతవల్లనే అగ్రస్థానం

ప్రతీ షాపులలోను దొరకును.